

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	2	2	2
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester

(2122)

GEOGRAPHY (In all Mediums)

Paper-V : Geography of India

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 60

Note :— Attempt **FIVE** questions, selecting **ONE** question from each Unit. Question No. 1 is compulsory. Use of colors and stencil is allowed.

1. Attempt any **ten** in maximum **25** words each :

- (1) What is McMahon line ?
- (2) Name three important hills of Meghalya Plateau.
- (3) What is Laterite Soil ? How it is associated with Rainfall ?
- (4) Why tank irrigation is important in South India ?
- (5) What is difference between natural hazard and disaster ?
- (6) Name the tea producing states of South India.

(7) For what Kolar is famous ?

(8) What is lignite ? Where is it found in India ?

(9) Indian Airlines.

(10) Which gender migrates more in India and why ?

(11) How urbanization is measured in India ?

(12) Digboi-Barouni-Kapur is known for ?

(13) Naora nuclear power station.

(14) Route of 1st Bullet Train.

(15) Golden quadrilateral.

10×2

UNIT—I

2. Divide India into different physiographic divisions. Discuss in detail the regional classification of Indian plateau. 10

3. The vegetation in India is closely associated with climate. Discuss. 10

UNIT—II

4. Discuss the salient characteristics and problems of Indian agriculture. How Indian agriculture can overcome such problems ? 10

5. The diverse physio-climatic conditions in India have resulted in variety of Natural Hazards. How far do you agree with the statement in context of droughts in India ? 10

UNIT—III

6. Discuss the factors responsible for population distribution and density in India. Give classification of patterns of population density in India. 10
7. Discuss in detail the reserves, distribution and production of iron ore in India. 10

UNIT—IV

8. What are the factors responsible for establishment of Sugar Industry ? Discuss in detail the distribution and production of Sugar Industry in India. 10
9. Write an essay on foreign trade of India. 10

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— पांच प्रश्न करें। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करें।
प्रश्न नं. 1 अनिवार्य है। स्टैंसिल के उपयोग की अनुमति है।

1. निम्नलिखित में से कोई भी दस प्रश्न करें, अधिकतम 25 शब्दों में :

- (1) मैक महोन लाइन क्या है ?
- (2) मेघालय पठार की तीन महत्वपूर्ण पहाड़ियों के नाम लिखिए।
- (3) लैटेराइट मृदा क्या है ? यह वर्षा से कैसे जुड़ा है ?
- (4) दक्षिण भारत में तालाब से सिंचाई क्यों महत्वपूर्ण है ?
- (5) प्राकृतिक संकट और आपदा में क्या अंतर है ?

(6) दक्षिण भारत के चाय उत्पादक राज्यों के नाम लिखिए।

(7) कोलार किसके लिए प्रसिद्ध है ?

(8) लिग्नाइट क्या है ? यह भारत में कहाँ पाया जाता है ?

(9) इंडियन एयरलाइंस।

(10) भारत में कौनसा लिंग अधिक प्रवास करता है और क्यों ?

(11) भारत में शहरीकरण को कैसे मापा जाता है ?

(12) डिगबोई-बरौनी-कपूर किसके लिए जाना जाता है ?

(13) नौरा परमाणु ऊर्जा स्टेशन।

(14) पहली बुलेट ट्रेन का रूट।

(15) स्वर्णिम चतुर्भुज।

10×2

यूनिट-I

2. भारत को विभिन्न भौगोलिक भागों में विभाजित करें। भारतीय पठार के क्षेत्रीय वर्गीकरण की विस्तार से चर्चा कीजिए। 10

3. भारत में वनस्पति का जलवायु से गहरा संबंध है। विचार-विमर्श कीजिए।

10

यूनिट-II

4. भारतीय कृषि की प्रमुख विशेषताओं और समस्याओं पर चर्चा करें।
भारतीय कृषि ऐसी समस्याओं से कैसे उबर सकती है ? 10

5. भारत में विविध भौतिक-जलवायु परिस्थितियों के परिणामस्वरूप विभिन्न प्रकार के प्राकृतिक खतरे उत्पन्न हुए हैं। भारत में सूखे के संदर्भ में आप इस कथन से कहाँ तक सहमत हैं ? 10

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਜਨਸੰਖਯਾ ਵਿਤਰਣ ਔਰ ਘਨਤਵ ਕੇ ਲਿਏ ਉਤਰਦਾਯੀ ਕਾਰਕਾਂ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਜਨਸੰਖਯਾ ਘਨਤਵ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿਰੂਪਾਂ ਕਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀਜ਼ਿਏ। 10
7. ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਲੌਹ ਅਯਸਕ ਕੇ ਖੰਡਾਰ, ਵਿਤਰਣ ਔਰ ਉਤਪਾਦਨ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 10

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਚੀਨੀ ਉਢੋਗ ਕੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੇ ਲਿਏ ਜਿੰਮੇਦਾਰ ਕਾਰਕ ਕਯਾ ਹੈਂ ? ਭਾਰਤ ਮੇਂ ਚੀਨੀ ਉਢੋਗ ਕੇ ਵਿਤਰਣ ਔਰ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 10
9. ਭਾਰਤ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਯਾਪਾਰ ਪਰ ਏਕ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੇਂ। 10

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਟੈਨਸਿਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਰੇਕ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :
- (1) ਮੇਕ ਮੋਹਨ ਲਾਈਨ ਕੀ ਹੈ ?
 - (2) ਮੇਘਾਲਿਆ ਪਠਾਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
 - (3) ਲੈਟੇਰਾਈਟ ਮਿੱਟੀ ਕੀ ਹੈ ? ਇਹ ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ?
 - (4) ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਟੈਂਕ ਸਿੰਚਾਈ ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ?

- (5) ਕੁਦਰਤੀ ਖ਼ਤਰੇ ਅਤੇ ਆਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?
- (6) ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚਾਹ ਉਤਪਾਦਕ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- (7) ਕੋਲਾਰ ਕਿਸ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ?
- (8) ਲਿਗਨਾਈਟ ਕੀ ਹੈ ? ਇਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ?
- (9) ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼।
- (10) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਲਿੰਗ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ?
- (11) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (12) ਡਿਗਬੋਈ-ਬਰੋਨੀ-ਕਪੂਰ ਕਿਸ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (13) ਨੌਰਾ ਪਰਮਾਣੂ ਪਾਵਰ ਸਟੇਸ਼ਨ।
- (14) ਪਹਿਲੀ ਬੁਲੇਟ ਟਰੇਨ ਦਾ ਰੂਟ।
- (15) ਸੁਨਹਿਰੀ ਚਤੁਰਭੁਜ।

10×2

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੋ। ਭਾਰਤੀ ਪਠਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਨਸਪਤੀ ਜਲਵਾਯੂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਕਾਬੂ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ? 10
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖ਼ਤਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੌਕੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? 10

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਘਣਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਘਣਤਾ ਦੇ ਪੈਟਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਿਓ।

10

7. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲੋਹੇ ਦੇ ਭੰਡਾਰ, ਵੰਡ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

10

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਖੰਡ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹਨ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੰਡ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

10

9. ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।

10